

KPS.430.007.2022

Nr ewid. 61/2022/P/22/001/KPS

Informacja o wynikach kontroli

Wykonanie w 2021 r. planu finansowego Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest niezależna, profesjonalna kontrola zadań publicznych w interesie obywateli i państwa

p.o. Dyrektor Departamentu Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny

Dariusz Rogowski

Zatwierdzam:
Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Marian Banaś

Warszawa, dnia 9 maja 2022 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	4
2. OCENA OGÓLNA	5
3. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA PLANU FINANSOWEGO PFRON	6
3.1. WYKONANIE PLANU FINANSOWEGO.....	6
3.1.1. WYKONANIE PLANU PRZYCHODÓW	6
3.1.2. WYKONANIE PLANU KOSZTÓW	7
3.1.3. STAN FUNDUSZU.....	10
3.1.4. EFEKTY RZECZOWE PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI.....	10
3.2. SPRAWOZDANIA.....	13
4. INFORMACJE DODATKOWE	14
5. ZAŁĄCZNIKI	15
5.1. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ PFRON	15
5.2. WYKONANIE PLANU FINANSOWEGO PFRON	16
5.3. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI.....	20

1. WPROWADZENIE

Cel kontroli:

Ocena wykonania w 2021 r. planu finansowego Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności przez Zarząd Funduszu.

Zakres kontroli:

- planowanie i realizacja przychodów Funduszu;
- planowanie i wykonanie kosztów i wydatków majątkowych Funduszu oraz efekty realizowanych zadań, w tym stopień ich realizacji;
- wykorzystanie otrzymanych dotacji i środków na realizację programów/projektów finansowanych z budżetu Unii Europejskiej;
- sporządzanie rocznych sprawozdań budżetowych oraz sprawozdań za IV kwartał 2021 r. w zakresie operacji finansowych;
- system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań.

Jednostka kontrolowana:

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (dalej: PFRON lub Fundusz) działa na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹ (dalej: ustawa o rehabilitacji) oraz Statutu². Fundusz jest państwowym funduszem celowym, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych³ (dalej: ufp), posiadającym osobowość prawną. Organami Funduszu są: Zarząd Funduszu oraz Rada Nadzorcza. W skład Zarządu Funduszu wchodzi Prezes Zarządu Funduszu oraz dwaj jego zastępcy. Nadzór nad Funduszem sprawuje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego (obecnie jest to Minister Rodziny i Polityki Społecznej⁴). Dysponentem Funduszu jest Zarząd Funduszu.

Do głównych zadań Funduszu należy gromadzenie i dystrybucja środków na aktywizację zawodową oraz rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych.

Przychody Funduszu wyniosły 7 115 274,2 tys. zł, co stanowiło 100,3% planu, a koszty 6 076 348,5 tys. zł, co stanowiło 91,6% planu. W ustawie budżetowej na rok 2021 z dnia 20 stycznia 2021 r.⁵ zaplanowano dotacje z budżetu państwa w wysokości 710 626 tys. zł, o 0,8% więcej niż w roku poprzednim.

Na realizację zadań ustawowych Fundusz otrzymał dotacje z budżetu państwa w kwocie 700 000 tys. zł (wykorzystano 695 294,4 tys. zł) oraz na finansowanie projektów z udziałem środków europejskich 10 626 tys. zł (wykorzystano 4520,4 tys. zł).

Fundusz wydatkował 5 731 589,6 tys. zł na realizację zadań określonych w ustawie o rehabilitacji, tj. 94,3% poniesionych kosztów ogółem.

Na koniec 2021 r. stan Funduszu wynosił 2 396 715,0 tys. zł.

Kontrola została przeprowadzona na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶.

¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 573, ze zm.

² Zatwierdzony przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w dniu 21 czerwca 2016 r.

³ Dz. U. z 2021 r. poz. 305, ze zm.

⁴ Dalej: MRiPS.

⁵ Dz. U. poz. 190, ze zm., dalej: ustawa budżetowa.

⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 623.

2. OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli
ocenia pozytywnie
wykonanie planu
finansowego w 2021 r.
Państwowego Funduszu
Rehabilitacji Osób
Niepełnosprawnych

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykonanie w 2021 r. planu finansowego Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

PFRON prawidłowo realizował zadania ustawowe i osiągnął cele prowadzonej działalności. W wyniku kontroli 3,2% kosztów administracyjnych⁷ poniesionych przez Fundusz w 2021 r. stwierdzono, że zostały one poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonymi w ufp. Stwierdzone w toku kontroli NIK nieprawidłowości nie miały wpływu na ocenę wykonania planu finansowego i polegały na dopuszczeniu w dwóch przypadkach do przedawnienia zaległości w związku z przewlekłym prowadzeniem przez PFRON postępowań w zakresie ich odzyskania oraz nieterminowym rozliczaniu sprawozdań końcowych z realizacji umów.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie opiniuje roczne sprawozdania za 2021 r. z wykonania planu finansowego PFRON (Rb-40 i Rb-33) oraz sprawozdania za IV kwartał 2021 r. w zakresie operacji finansowych. Sprawozdania zostały sporządzone terminowo, stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 9 stycznia 2018 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej⁸ oraz rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych⁹. Sprawozdania zostały sporządzone prawidłowo, na podstawie danych wynikających z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny kontrolę prawidłowości sporządzonych sprawozdań.

NIK zwraca uwagę na niski poziom realizacji trzech programów wspieranych ze środków pomocowych UE na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o rehabilitacji, co stwarza realne ryzyko niepełnego wykorzystania środków pomocowych UE na realizację ww. programów.

Kalkulacja oceny ogólnej wykonania planu finansowego PFRON przedstawiona została w załączniku nr 5.1 do niniejszej Informacji.

⁷ Bez wydatków inwestycyjnych.

⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 1564, ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie sprawozdawczości budżetowej.

⁹ Dz. U. poz. 2396, ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie operacji finansowych.

3. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA PLANU FINANSOWEGO PFRON

3.1. WYKONANIE PLANU FINANSOWEGO

3.1.1. WYKONANIE PLANU PRZYCHODÓW

W 2021 r. PFRON osiągnął przychody w kwocie 7 115 274,2 tys. zł, tj. o 0,3% wyższe od zaplanowanych oraz o 16,9% wyższe niż w 2020 r. Wysokość przychodów przyjęta w ustawie budżetowej została zwiększona w trakcie roku o 800 000 tys. zł w związku z jej nowelizacją¹⁰.

Głównymi źródłami przychodów Funduszu były:

1. wpłaty zakładów pracy w wysokości 5 331 324,2 tys. zł, które stanowiły 74,9% przychodów PFRON – realizowane przez pracodawców na podstawie art. 21 ustawy o rehabilitacji. Wpłaty były wyższe o 3,5% od zaplanowanych na 2021 r. i wyższe o 8% od zrealizowanych w 2020 r. Wzrost wpłat od pracodawców spowodowany był głównie wzrostem przeciętnego wynagrodzenia;
2. wpłaty od jednostek na państwowy fundusz celowy w wysokości 800 000 tys. zł, które stanowiły 11,3% przychodów PFRON i zostały zrealizowane w 100% w stosunku do planu¹¹;
3. dotacja celowa z budżetu państwa w kwocie 699 814,8 tys. zł, która stanowiła 9,8% przychodów PFRON i została zrealizowana w 98,5% w stosunku do planu oraz w 100,3% w stosunku do wykonania w 2020 r.;
4. pozostałe przychody w kwocie 244 109,4 tys. zł, które stanowiły 3,4% przychodów PFRON, zrealizowano w 65,8% w stosunku do planu oraz w 56,2% do wykonania w 2020 r. Największe w tej grupie przychodów wpływy w kwocie 104 733,2 tys. zł dotyczyły wpływów z różnych tytułów.

W latach 2018-2021 przychody PFRON miały tendencję wzrostową i przedstawiały się następująco: 5 328 489,6 tys. zł w 2018 r., 5 822 003,4 tys. zł w 2019 r., 6 083 868,7 tys. zł w 2020 r., 7 115 274,2 tys. zł w 2021 r. Wzrost przychodów wynikał głównie ze wzrostu obowiązkowych wpłat od pracodawców.

Należności netto¹² na koniec 2021 r. wyniosły 123 284,5 tys. zł i były wyższe od zaplanowanych o 17,8% oraz niższe o 18,6% niż na koniec 2020 r. Największą pozycję stanowiły pozostałe należności – 75 828,4 tys. zł, na które składały się głównie należności windykowane w kwocie 62 176,7 tys. zł.

Fundusz w 2021 r. prowadził 9016 spraw windykacyjnych (o 4% mniej niż w 2020 r.). Kwota należności objęta postępowaniami windykacyjnymi wynosiła 613 289,4 tys. zł (o 14,3% mniej niż w 2020 r.). W wyniku prowadzonych postępowań odzyskano 104 785,1 tys. zł, tj. o 11,5% mniej w stosunku do 2020 r. Odzyskana kwota stanowiła 17,1% należności dochodzonych na koniec 2021 r. i stanowiła 9,8% należności brutto Funduszu.

Z tytułu wpłat obowiązkowych w 2021 r. odzyskano 88 077,3 tys. zł (41,2% kwoty dochodzonej), z tego 82 973,6 tys. zł w wyniku działań egzekucyjnych. Wobec 338 podmiotów zostały otwarte postępowania upadłościowe i restrukturyzacyjne. W trybie postępowania upadłościowego i restrukturyzacyjnego odzyskano 5103,7 tys. zł. Na koniec 2021 r. prowadzono łącznie 6916 spraw z tytułu obowiązkowych wpłat, z czego 4924 w trybie egzekucji, a 1992 w trybie upadłościowym i restrukturyzacyjnym.

W 2021 r. doszło do przedawnienia z tytułu obowiązkowych wpłat zaległości ośmiu podmiotów na 84,1 tys. zł (o 25,7% więcej niż 2020 r.). Największa przedawniona zaległość wynosiła 53,6 tys. zł, a najmniejsza 0,8 tys. zł.

Badaniem objęto osiem spraw z tytułu obowiązkowych wpłat, które w 2021 r. zostały odpisane ze stanu należności jako przedawnione. Stwierdzono, że w dwóch przypadkach na łączną kwotę 16,2 tys. zł upływ czasu pomiędzy poszczególnymi działaniami Funduszu wyniósł nawet dwa lata. PFRON podejmował działania w tym zakresie, jednak zdaniem NIK, były one opieszale (osobą odpowiedzialną za powstanie nieprawidłowości i jej skutki była Dyrektor Departamentu ds. Wpłat w PFRON).

¹⁰ Ustawa z dnia 1 października 2021 r. o zmianie ustawy budżetowej na rok 2021 (Dz. U. poz. 1900).

¹¹ W 2020 r. przychody z tego tytułu nie były planowane i realizowane.

¹² Bez kwot odpisów aktualizujących wartość należności.

W jednym przypadku decyzja określająca wysokość zobowiązania została wydana po uzyskaniu informacji z ZUS na pół roku przed terminem przedawnienia. W pozostałych pięciu sprawach decyzje PFRON o ustaleniu wysokości zobowiązań lub o odpowiedzialności osoby trzeciej zostały uchylone decyzjami MRiPS bądź wyrokami Wojewódzkich Sądów Administracyjnych (dalej: WSA). Przedawnienie zaległości w tych przypadkach wiązało się z prowadzeniem długotrwałych postępowań przez WSA oraz MRiPS. NIK zwraca uwagę, że wszystkie osiem przypadków przedawnień powinno zostać odpisane ze stanu należności już w 2020 r. Jednak ze względu na realizację planu przez jeden z Departamentów, przesunięto ten termin na kolejny rok. W ocenie NIK, PFRON powinien podjąć decyzję o zmianie (podwyższeniu) planu finansowego w zakresie kosztów dotyczących przedawnień, tak aby stan należności był zgodny ze stanem faktycznym.

Badaniu poddano piętnaście spraw, dobranych w sposób celowy, o przyznaniu ulg w łącznej wysokości 6314,3 tys. zł. Stwierdzono, że ulgi z tytułu obowiązkowych wpłat przyznawano w przypadkach uzasadnionych ważnym interesem pracodawcy lub interesem publicznym, zgodnie z art. 49 ust. 5c ustawy o rehabilitacji. Przy podejmowaniu decyzji o rozłożeniu na raty i odroczeniu terminu płatności brano pod uwagę wynik finansowy netto, wskaźnik bieżącej płynności oraz wskaźnik zadłużenia ogółem. Decyzje były sporządzone poprawnie pod względem formalnym, zgodnie z art. 210 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa¹³. Podstawą podejmowania decyzji o umorzeniu należności wobec PFRON były przesłanki o nieprzekraczaniu pięciokrotności wartości kosztów upomnienia w postępowaniu egzekucyjnym lub uzasadnione przypuszczenie, że w postępowaniu egzekucyjnym nie uzyska się kwoty przewyższającej koszty egzekucyjne. Decyzje w przedmiocie ulg wydawano w terminach zgodnych z art. 139 Ordynacji podatkowej.

W ramach postępowań w sprawie udzielania ulg w spłacie należności z tytułu zwrotu do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych wydawano decyzje o umorzeniu należności oraz zawierano umowy o rozłożeniu na raty spłatę należności lub odroczeniu terminu płatności należności. Stwierdzono, że ulgi przyznawane były w przypadkach uzasadnionych ważnym interesem dłużnika, interesem publicznym, względami społecznymi, zgodnie z art. 49f ust. 1 ustawy o rehabilitacji. Decyzje zostały sporządzone poprawnie pod względem formalnym, zgodnie z art. 107 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹⁴.

Na koniec 2021 r. stan odpisów aktualizujących wartość należności wynosił 943 411,4 tys. zł i w ciągu roku zmniejszył się o 9,6%.

3.1.2. WYKONANIE PLANU KOSZTÓW

Plan finansowy Funduszu po zmianach wynosił 6 636 060 tys. zł. Wykonanie kosztów wyniosło 6 076 348,5 tys. zł, co stanowiło 91,6% planu i było wyższe o 3,4% od wykonania w 2020 r.

W latach 2018–2020 poniesione koszty Funduszu miały tendencję wzrostową i przedstawiały się następująco: 5 135 438,1 tys. zł w 2018 r., 5 397 468,3 tys. zł w 2019 r., 5 875 067,3 tys. zł w 2020 r., 6 076 348,5 tys. zł w 2021 r. Na wzrost kosztów wpływ miał m.in. wzrost kosztów w pozycji przelewy redystrybucyjne, które dotyczyły zwrotu środków przez samorządy wojewódzkie i powiatowe w związku z niezrealizowaniem zadań z powodu ogłoszenia pandemii COVID-19.

Najwyższe pozycje kosztów (w stosunku do planu i wykonania w 2020 r.) dotyczyły:

- przelewów redystrybucyjnych obejmujące zadania realizowane przez samorządy wojewódzkie i powiatowe w ramach art. 35 oraz 35a ustawy o rehabilitacji – 1 439 599 tys. zł (99,1% i 116,4%);
- wynagrodzeń – 83 315,6 tys. zł (99,1% i 124,8%).

Najniższe wykonanie planu kosztów dotyczyło:

- odpisów aktualizujących wartość należności – 176 949,9 tys. zł, tj. 49,2% wielkości planowanej. Zmniejszenie zaewidencjonowanych odpisów w 2021 r. w stosunku do planu spowodowane było zmianą terminu tworzenia odpisu od daty wymagalności deklaracji z siedmiu do dwunastu miesięcy oraz brak tworzenia odpisów na należności rozłożone na raty lub, których termin płatności został odroczone.
- pozostałych kosztów – 23 662,4 tys. zł, tj. 55,9% wielkości planowanej. Niższe wykonanie w stosunku do planu dotyczyło amortyzacji¹⁵, na co wpływ miało ograniczone wydatkowanie

¹³ Dz. U. z 2021 r. poz. 1540, ze zm., dalej: Ordynacja podatkowa.

¹⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 735, ze zm., dalej: Kpa.

¹⁵ Wykonanie 13 214,3 tys. zł (tj. 68,5% planu).

środków na zakupy inwestycyjne oraz zmiany wartości zakupów inwestycyjnych zaliczanych do środków trwałych.

Koszty wykonania zadań wyniosły 5 731 589,6 tys. zł (94,3% kosztów ogółem) i były wyższe o 3,9% od poniesionych w 2020 r. Koszty bieżące (administracyjne) – bez wydatków inwestycyjnych – wyniosły 335 828,6 tys. zł (5,5% kosztów ogółem) i były niższe od poniesionych w 2020 r. o 5,7%. Wynagrodzenia osobowe wyniosły 83 315,5 tys. zł¹⁶ (1,4% kosztów ogółem). Wydatki na wynagrodzenia wyniosły 81 920 tys. zł i były wyższe o 15 808 tys. zł niż w 2020 r. (o 23,9%). Przeciętne wynagrodzenie w PFRON wyniosło 7422,5 zł, co stanowiło wzrost o 21,6% w stosunku do 2020 r. Przeciętne zatrudnienie w PFRON w 2021 r. wyniosło 919,9 osób w przeliczeniu na pełne etaty i było wyższe o 17 osób w stosunku do 2020 r. Wzrost wynagrodzeń i zatrudnienia wynikał m.in. z dodatkowych zadań realizowanych przez PFRON, wymagających zwiększenia zatrudnienia, w tym obsługi Systemu Obsługi Wniosków (SOW); prowadzenia postępowania skargowego na brak dostępności oraz zapewniania przez PFRON dostępności w związku z wejściem w życie z dniem 6 września 2021 r. art. 29–34 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami¹⁷. Dodatkowo wzrost wynagrodzeń w 2021 r. był skutkiem niewykorzystania w 2020 r. środków przeznaczonych na fundusz nagród, w związku z wprowadzonym stanem epidemii COVID-19

Fundusz zawarł 59 umów, w tym 55 umów zleceń i cztery umowy o dzieło z osobami niebędącymi pracownikami PFRON i nie prowadzącymi działalności gospodarczej, na łączną kwotę 799,5 tys. zł. W stosunku do 2020 r. liczba osób, jak i kwota zmniejszyła się odpowiednio o 24 i o 159 tys. zł. Na realizację ww. umów w 2021 r. wydatkowano 807,5 tys. zł, o 18,3% mniej niż w 2020 r.

Koszty majątkowe w 2021 r. wyniosły 8611,8 tys. zł i były wyższe o 85,4% w porównaniu do 2020 r. oraz stanowiły 41,1% kosztów planowanych, z tego:

- 7094,5 tys. zł (82,4%) stanowiły koszty związane z zadaniami realizowanymi przez Departament ds. Teleinformatyki, które dotyczyły: modyfikacji systemu ePFRON2 – oprogramowania służącego do składania deklaracji z tytułu obowiązkowych wpłat od pracodawców przez teletransmisję danych; modyfikacji systemu SOF2 – oprogramowania służącego do obsługi kadrowo-płacowej; modyfikacji Systemu Obsługi Wsparcia – platformy dedykowanej jednostkom samorządu terytorialnego¹⁸; modyfikacji systemu SODiR – systemu wspierającego realizację zadań PFRON obejmujących wypłatę dofinansowań i refundację.

Przyczyną niskiego wykonania planu były m.in. opóźnienia związane z realizacją dostaw sprzętu komputerowego, infrastruktury oraz oprogramowania IT w związku z brakami podzespołów i komponentów producentów w wyniku przerwania międzynarodowych łańcuchów dostaw z powodu pandemii COVID-19 oraz ustalenie nowych priorytetów działań strategicznych dla IT PFRON na lata 2021–2025.

- 433,3 tys. zł (21,9% planu) przeznaczono na wymianę lokalnej sieci komputerowej w Oddziale Podlaskim, montaż gniazd elektrycznych i logicznych w budynku Biura Funduszu oraz zakup depozytów kluczy dla Biura Funduszu i Oddziałów. Przyczyną niskiego wykonania było nieprzeprowadzenie zaplanowanej wymiany oświetlenia w budynku Biura Funduszu ze względu na konieczność zachowania reżimu sanitarnego wprowadzonego na czas pandemii COVID-19 oraz przesunięciu na 2022 r. zakupu dwóch samochodów osobowych w związku z uzyskaniem informacji o długim okresie oczekiwania na odbiór pojazdów.

Badaniem objęto próbę kosztów¹⁹ w kwocie 10 831,7 tys. zł, która stanowiła 27,9% kosztów²⁰ poniesionych przez PFRON w 2021 r., z czego 1495 tys. zł stanowiły koszty inwestycyjne, a 9336,7 tys. zł koszty bieżące.

Koszty ponoszono zgodnie z planem finansowym w ramach realizacji ustawowych zadań jednostki

¹⁶ W tym wynagrodzenia pracownicze (81 920 tys. zł) oraz wynagrodzenia w zakresie realizacji projektu ze środków UE pn. „Uniwersalna platforma do projektowania i realizacji programów wsparcia ON wraz ze zintegrowanym modułem analitycznym – System iPFRON+” (1396 tys. zł).

¹⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 1062.

¹⁸ Ww. platforma umożliwia osobom niepełnosprawnym, jak i jednostkom działającym na ich rzecz elektroniczne aplikowanie o wsparcie finansowe ze środków PFRON.

¹⁹ Z wyłączeniem amortyzacji, wynagrodzeń osobowych, pochodnych od wynagrodzeń oraz kosztów poniżej 1000 zł.

²⁰ Z wyłączeniem kosztów działalności statutowej (dotyczy kosztów operacyjnych funkcjonowania PFRON, bez wydatków inwestycyjnych), badana populacja o wartości 38 772,8 tys. zł.

oraz z obowiązującymi wewnętrznymi przepisami²¹. Ponożono je w sposób legalny, celowy i gospodarny. Płatności dokonywane były zgodnie z terminami określonymi w umowach i zaakceptowane przez Głównego Księgowego oraz przez Pełnomocnika Zarządu Funduszu. Dowody księgowe weryfikowano pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym, a operacje gospodarcze udokumentowane tymi dowodami właściwie zadekretowano do ujęcia w księgach rachunkowych, zgodnie z ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości²².

W 2021 r., w oparciu o ustawę z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych²³, PFRON przeprowadził 28 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego o wartości powyżej 130 tys. zł²⁴ (spośród 43 planowanych²⁵). Niepełna realizacja planu zamówień publicznych spowodowana była m.in. niezgłaszaniem się oferentów w związku panującą pandemią COVID-19. Postępowania zostały zakończone w 2021 r. zawarciem umów z wykonawcami i dostawcami o łącznej wartości 34 141,9 tys. zł.

Badaniem objęto siedem postępowań udzielonych w 2021 r. pod kątem zgodności z przepisami Pzp, tj.:

- zamówienie nr ZP/08/21 „Dostawy komputerów przenośnych” w ilości 95 sztuk, przeprowadzone w trybie postępowania podstawowego, bez przeprowadzania negocjacji. Wartość zamówienia wyniosła 659 tys. zł, na podstawie zawartej 20 września 2021 r. umowy nr 348-09-2021. W 2021 r. wydatkowano całość środków;
- zamówienie nr ZP/03/21 „Asysty technicznej i konserwacji dla urządzeń LAN oraz urządzeń serwerowych”, przeprowadzone w trybie jak powyżej. Wartość zamówienia wyniosła 707 tys. zł, na podstawie zawartej 5 sierpnia 2021 r. umowy nr 308-07-2021. W 2021 r. poniesiono wydatek w wysokości 152 tys. zł;
- zamówienie nr ZP/20/21 „Odnowienie subskrypcji, zakup licencji oprogramowania wirtualizującego Veeam”, przeprowadzone w trybie jak powyżej. Wartość zamówienia wyniosła 629,8 tys. zł, na podstawie zawartych 23 grudnia 2021 r. umów nr 458-11-2021 i 459-11-2021. W 2021 r. wydatkowano 619,7 tys. zł;
- zamówienie nr ZP/11/21 „Usługa opieki informatycznej Oracle”, przeprowadzone w trybie przetargu nieograniczonego. Wartość zamówienia wyniosła 4905,8 tys. zł, na podstawie zawartej 25 listopada 2021 r. umowy nr 404-10-2021. W 2021 r. nie poniesiono wydatku;
- zamówienie nr ZP/10/21 „Usługi asysty technicznej i konserwacji, modyfikacji i rozwoju systemu obsługi wsparcia finansowego ze środków PFRON” przeprowadzone w trybie zamówienia z wolnej ręki. Wartość zamówienia wyniosła 3708,5 tys. zł, na podstawie zawartej w dniu 5 listopada 2021 r. umowy nr 396-10-2021. W 2021 r. wydatkowano 701,4 tys. zł;
- zamówienie nr ZP/17/21 „Usługi asysty technicznej i konserwacji, modyfikacji i rozwoju systemu obsługi dofinansowań i refundacji ze środków PFRON” przeprowadzone w trybie zamówienia z wolnej ręki. Wartość zamówienia wyniosła 10 996,2 tys. zł, na podstawie zawartej 23 grudnia 2021 r. umowy nr 462 i 463-11-2021. W 2021 r. nie poniesiono wydatku²⁶;
- zamówienie nr ZP/12/21 „Odnowienia subskrypcji oprogramowania wirtualizującego” przeprowadzone w trybie przetargu nieograniczonego. Wartość zamówienia wyniosła 1094,7 tys. zł, na podstawie zawartej 22 grudnia 2021 r. umowy nr 464-12-2021. W 2021 r. wydatkowano 1094,7 tys. zł.

Badane zamówienia przeprowadzone były zgodnie z przepisami Pzp oraz wewnętrznymi regulacjami Funduszu²⁷. Fundusz prawidłowo wywiązywał się z obowiązku publikacji i zapewnienia aktualności planu postępowań o udzielenie zamówień w 2021 r. oraz przekazania Prezesowi Urzędu Zamówień Publicznych do dnia 1 marca 2022 r. sprawozdania o udzielonych zamówieniach.

W 2021 r. w Funduszu nie były przeprowadzane zamówienia publiczne w oparciu o ustawę z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem

²¹ W 2021 r. w PFRON obowiązywały: Polityka rachunkowości PFRON wprowadzona zarządzeniem nr 19/2020 Prezesa PFRON z dnia 6 lutego 2020 r. oraz Instrukcja w sprawie obiegu i kontroli dowodów księgowych w PFRON wprowadzona zarządzeniem nr 1/2017 Prezesa PFRON z dnia 5 stycznia 2017 r.

²² Dz. U. z 2021 r. poz. 217, ze zm.

²³ Dz. U. z 2021 r. poz. 1129, ze zm., dalej: Pzp.

²⁴ W tym 15 z nich dotyczyło usług oraz 13 dostaw.

²⁵ Zgodnie z planem zamówień publicznych przekraczających równowartość 130 tys. zł w 2021 r. – aktualizacja nr 8 z dnia 6 grudnia 2021 r.

²⁶ Zostały przeniesione na 2022 r.

²⁷ Uchwała nr 5/2021 Zarządu PFRON z dnia 20 stycznia 2021 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu udzielania zamówień publicznych w PFRON.

i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych²⁸, których wartość szacunkowa przekraczała 30 tys. euro.

3.1.3. STAN FUNDUSZU

Na dzień 1 stycznia 2021 r. stan Funduszu wynosił 1 348 930,1 tys. zł, a na koniec roku wynosił 2 396 715 tys. zł i zwiększył się o 1 047 784,9 tys. zł.

Struktura Funduszu obejmowała w szczególności:

- środki pieniężne: 2 314 987,9 tys. zł,
- należności: 123 284,5 tys. zł,
- zobowiązania: 75 189,3 tys. zł.

Przyczyną zwiększenia Stanu Funduszu było otrzymanie, w dniu 15 grudnia 2021 r., wpłaty z budżetu na państwowy fundusz celowy w wysokości 800 000 tys. zł²⁹ oraz wyższy do planowanego przychód z tytułu wpłat pracodawców z jednoczesnym niższym wykonaniem wydatków na koniec roku.

3.1.4. EFEKTY RZECZOWE PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI

Fundusz opracował plan rzeczowo-finansowy w układzie tradycyjnym³⁰, a także w układzie budżetu zadaniowego. W przypadku dokonywanych zmian w zakresie kosztów w planie finansowym w układzie tradycyjnym, zmian dokonywano również w układzie zadaniowym.

Na 2021 r. Fundusz zaplanował realizację zadań, podzadań i działań dla dwóch funkcji państwa, tj. funkcji 13 „Zabezpieczenie społeczne i wspieranie rodziny” oraz funkcji 14 „Rynek pracy”, które były zbieżne z zadaniami wynikającymi z ustawy o rehabilitacji. Na ich realizację zaplanowano 6 636 060 tys. zł, a wydatkowano 6 076 348,5 tys. zł, tj. 91,6%.

Funkcja 13 obejmowała jedno zadanie, tj. 13.1 „Pomoc i integracja społeczna” i jedno podzadanie: 13.1.3 „Wyrównywanie szans zawodowych i integracja społeczna osób niepełnosprawnych” obejmującego trzy działania³¹. Na realizację zadania zaplanowano 2 201 285,0 tys. zł, a zrealizowano 2 067 483,2 tys. zł, co stanowiło 93,9% planu po zmianach.

Funkcja 14 obejmowała jedno zadanie, tj. 14.1 „Wspieranie zatrudnienia, przeciwdziałanie bezrobociu” i jedno podzadanie, tj. 14.1.5 „Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych” obejmującego trzy działania³². Na realizację zadania zaplanowano 4 434 775,0 tys. zł, a zrealizowano 4 008 865,3 tys. zł, co stanowiło 90,4% planu po zmianach.

Fundusz w 2021 r. realizował następujące zadania, wynikające z ustawy o rehabilitacji:

1. Dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych na podstawie art. 26a–26c ustawy o rehabilitacji. Na realizację tego zadania wypłacono środki w wysokości 3 340 302,4 tys. zł, przy czym 675 000 tys. zł (20,2%) pochodziło z dotacji celowej budżetu państwa, przekazanej przez MRiPS³³. W 2021 r. Fundusz udzielił dofinansowania 278 408 osobom niepełnosprawnym, tj. o 3,6% mniej niż w 2020 r. PFRON wypłacił dofinansowania 39 716 podmiotom zatrudniającym pracowników niepełnosprawnych oraz refundację składek ZUS dla 29 512 beneficjentów. Zakładom innym niż zakłady pracy chronionej (dalej: ZPCh) – (rynek otwarty) przekazał 1 925 745,3 tys. zł, ZPCh – (rynek chroniony) 1 414 556 tys. zł.

²⁸ Dz. U. 2021 r. poz. 2095, ze zm.

²⁹ W projekcie planu finansowego na 2022 r. zaplanowano wydatkowanie tych środków na realizację działań wyrównujących różnicę między regionami oraz programy zatwierdzane przez Radę Nadzorczą, służące rehabilitacji społecznej i zawodowej.

³⁰ Wynikający z układu określonego w ustawie budżetowej.

³¹ 13.1.3.1 „Koordynacja i wspieranie rehabilitacji społecznej, realizowanej przez jednostki samorządu terytorialnego”, 13.1.3.2 „Wspieranie osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym”, 13.1.3.4 „Wspieranie organizacji pozarządowych, realizujących zadania na rzecz osób niepełnosprawnych oraz tworzenie płaszczyzny współpracy”.

³² 14.1.5.1 „Wspieranie zatrudnienia i przeciwdziałanie bezrobociu osób niepełnosprawnych”, 14.1.5.2 „Wsparcie osób niepełnosprawnych prowadzących własną działalność gospodarczą oraz niepełnosprawnych rolników”, 14.1.5.3 „Koordynacja i wspieranie realizacji zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej, realizowanej przez JST”.

³³ Zgodnie z art. 46a ustawy o rehabilitacji, Fundusz otrzymuje dotacje celowe z budżetu państwa na zadanie, o którym mowa w art. 26a – w wysokości do 30% środków zaplanowanych na realizację tego zadania na dany rok.

Analiza 26 wypłat dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych na łączną kwotę 20 304,1 tys. zł wykazała, że wnioski o wypłatę dofinansowania były rozpatrywane zgodnie z art. 26a–26c ustawy o rehabilitacji oraz wewnętrznymi procedurami w tym zakresie, a wypłaty miesięcznego dofinansowania realizowane były terminowo. W trzech przypadkach, na łączną kwotę 4577,8 tys. zł, wstrzymano wypłatę w związku z posiadaniem ustalonego prawa do emerytury przez osoby wykazywane do dofinansowania³⁴. W 12 podmiotach wystąpiła korelacja zatrudnienia, która skutkowałą zmniejszeniem kwoty wypłaconego dofinansowania o 14,7 tys. zł (art. 26b ustawy o rehabilitacji).

2. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych realizowana przez 380 powiatów oraz 16 województw – art. 48 ustawy o rehabilitacji (tzw. przelewy redystrybucyjne). Wydatkowano 1 439 599,2 tys. zł (99,1% planu po zmianach). Podział środków, przypadający ww. jednostkom samorządu terytorialnego, został dokonany na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym³⁵. Z tych środków samorządy realizowały m.in. zadania z zakresu zatrudniania i rehabilitacji osób niepełnosprawnych oraz pokrywały koszty obsługi tych zadań.
3. Zlecenie zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym (art. 36 ww. ustawy). Na realizację zadania wydatkowano 404 175 tys. zł (97,4% planu po zmianach), a wsparciem objęto łącznie 260 156 osób niepełnosprawnych (wzrost o 4,1% w stosunku do roku zaplanowanych). Niższe wykonanie wynikało z rezygnacji wnioskodawców z realizacji projektów oraz aktualizacją wniosków o dofinansowanie na kwoty niższe niż przyznane, spowodowane m.in. stanem epidemii COVID-19.
4. Programy zatwierdzone przez Radę Nadzorczą służące rehabilitacji społecznej i zawodowej – art. 47 ust. 1 pkt 4 ustawy o rehabilitacji. Na zadanie wydatkowano 275 934,3 tys. zł. Realizowano osiem programów: „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu”; „Zajęcia klubowe w WTZ³⁶”; „Rehabilitacja 25 plus”; „Partnerstwo dla osób z niepełnosprawnościami”; „Wsparcie Inicjatyw”; Program „STABILNE-ZATRUDNIENIE”, w tym dwóch pilotażowych „Aktywny samorząd” i „ABSOLWENT”.

Dokonano weryfikacji w zakresie terminowości rozliczania przez PFRON sprawozdań końcowych złożonych w 2021 r. z realizacji 10 umów w ramach programu „ABSOLWENT” (konkurs z 2019 r.). Stwierdzono, że we wszystkich 10 przypadkach, nie zachowano 30 dniowego terminu dokonania rozliczeń sprawozdań końcowych, co było niezgodne z art. 152 ust. 2 ufp. W pięciu rozliczonych przez PFRON przypadkach termin został przekroczony od 22 do 85 dni, a w pięciu przypadkach, które nie zostały rozliczone (do dnia zakończenia czynności kontrolnych, tj. 28 marca 2022 r.) termin został przekroczony o 116 i 120 dni. Wskazuje to na niezrealizowanie wniosku pokontrolnego w tej sprawie sformułowanego w wyniku przeprowadzenia kontroli nr P/19/042³⁷. Wysokie kwoty udzielonego dofinansowania związane były z przedłożeniem obszernej dokumentacji rozliczeniowej, co wymagało szczególnej staranności i dużych nakładów czasowych przy ich analizie. Przyczyną wydłużenia czasu rozliczeń było również uzupełnianie przez beneficjentów, brakującej dokumentacji i składanie dodatkowych wyjaśnień w zakresie złożonych sprawozdań. W dwóch przypadkach, z uwagi na skorzystanie przez beneficjentów z innych projektów PFRON dodatkowego czasu wymagało sprawdzenie ryzyka podwójnego finansowania. Zdaniem NIK ww. ustawa jednoznacznie wskazuje, że proces rozliczenia sprawozdania powinien trwać nie dłużej niż 30 dni, tj. od dnia złożenia sprawozdania końcowego do dnia jego rozliczenia. Uzupełnienie przez beneficjentów brakującej dokumentacji i składanie dodatkowych wyjaśnień powinno zostać zrealizowane we wskazanym terminie (osobą odpowiedzialną za powstanie nieprawidłowości i jej skutki był Dyrektor Departamentu ds. Polityki Regionalnej).

5. Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne – art. 25a ustawy o rehabilitacji. Fundusz wypłacił środki w wysokości 99 202,2 tys. zł (86,4% planu) dla 29 512 osób, co stanowiło 82,8% planu. Przyczyną niskiego wykonania była trwająca pandemia COVID-19 oraz mniejsza liczba beneficjentów uprawnionych do refundacji składek dla niepełnosprawnych rolników oraz rolników zobowiązanych do opłacania składek za niepełnosprawnego domownika.

³⁴ Wnioski otrzymały status do korekty.

³⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 1605, ze zm.

³⁶ Warsztaty Terapii Zajęciowej.

³⁷ Wystąpienie pokontrolne z dnia 8 listopada 2019 r., znak: KPS.410.003.01.2019 (tytuł kontroli „Realizacja zadań zleczanych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych organizacjom pozarządowym”).

6. Zrekompensowanie gminom dochodów utraconych z tytułu zastosowania ustawowych zwolnień dla prowadzących ZPCh lub Zakłady Aktywizacji Zakładowej z podatku od nieruchomości, rolnego, leśnego i od czynności cywilnoprawnych – art. 47 ust. 2 ustawy o rehabilitacji. Fundusz zrealizował w 2021 r. wypłaty w kwocie 40 588,8 tys. zł, w tym 20 294,4 tys. zł dotacji z budżetu państwa (81,2% planu po zmianach).
7. Realizacja działań wyrównujących różnice między regionami – art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy o rehabilitacji. Wydatkowano 83 008,3 tys. zł (83% planu po zmianach). Wsparciem objęto 30 767 osób niepełnosprawnych, tj. wykonano 123% założonego w 2021 r. miernika. Niższe wykonanie wynikało m.in.: z małej liczby wniosków złożonych w obszarze A uruchomionym w IV kwartale 2019 r. w stosunku do założeń (pomimo że realizacja wymienionego obszaru w 2021 r. była większa niż w 2020 r.); rezygnacji wnioskodawców z realizacji projektów, wobec trudności na rynku związanych z dostawą produktów.
8. Zwrot kosztów budowy lub przebudowy związanej z modernizacją obiektów i pomieszczeń zakładu, transportowych i administracyjnych – art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy o rehabilitacji.
Wypłacono 6505 tys. zł (81,7% środków zaplanowanych). Liczba beneficjentów wyniosła 16 494 osób, co stanowiło 86% planu. Zwrot dotyczył wyłącznie dodatkowych kosztów pracodawcy, wynikających z zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
9. Dofinansowanie kosztów szkolenia, o którym mowa w art. 18 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się³⁸.
Fundusz wypłacił środki finansowe w wysokości 2751,2 tys. zł, tj. 78,6%. Planowana wartość miernika, ustalona w ramach budżetu zadaniowego dla zadania, wynosiła 4300 osób, a osiągnięta – 3450 osób. Nieosiągnięcie zaplanowanego miernika związane było z rezygnacją beneficjentów z uczestnictwa w szkoleniu po podpisaniu umowy o dofinansowanie oraz refundacyjnym charakterem zadania.
10. Finansowanie w części lub całości badań, ekspertyz i analiz – art. 47 ust. 1 pkt 5 lit. a ustawy o rehabilitacji. W ramach tego zadania PFRON finansował realizację projektów obejmujących badania, ekspertyzy i analizy dotyczące rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Finansowanie projektów badawczych w 2021 r. odbywało się na podstawie „Zasad finansowania badań, ekspertyz i analiz dotyczących rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych” zatwierdzonych w dniu 5 kwietnia 2019 r. przez Zarząd PFRON.
Zaplanowano środki w łącznej wysokości 1336 tys. zł, a wypłacono 515,9 tys. zł (38,6% planu). Planowana wartość miernika ustalona dla zadania wynosiła 10 umów, a zawarto pięć. Przyczyną niskiej realizacji wydatków w stosunku do planu finansowego na 2021 r. była sytuacja związana z epidemią COVID-19, która w znacznym stopniu uniemożliwiła realizację badań terenowych.
11. Dofinansowanie oprocentowania kredytów bankowych – art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy o rehabilitacji. Dofinansowanie przyznawane było prowadzącemu ZPCh w wysokości do 50% oprocentowania zaciągniętych kredytów bankowych, pod warunkiem wykorzystywania tych kredytów na cele związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych.
Na realizację tego zadania w 2021 r. zaplanowano środki w wysokości 1660 tys. zł i wypłacono 315,2 tys. zł (19% środków zaplanowanych). Dofinansowanie wypłacono dla 37 ZPCh, w których zatrudnionych było 3614 osoby (w przeliczeniu na pełne etaty). Niewydatkowanie środków w pełnej wysokości na zadanie wynikało m.in. z niewywiązywania się przez pracodawców z warunków zawartych w umowach o dofinansowanie, co skutkowało brakiem wypłaty środków oraz ze spłaty kredytów przez pracodawców przed terminem określonym w umowie kredytu.
12. Realizacja programów wspieranych ze środków pomocowych UE na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o rehabilitacji. Na realizację tego zadania w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) zaplanowano środki w wysokości 57 745,0 tys. zł, w tym: środki z UE 49 343 tys. zł, środki z budżetu państwa 8402 tys. zł. Fundusz wypłacił środki w wysokości 35 538,9 tys. zł (61,5% planu), w tym: 30 471,5 tys. zł środków europejskich oraz 5067,4 tys. zł ze środków budżetu państwa.

---

³⁸ Dz. U. z 2017 r. poz. 1824, zm.

Planowana wielkość miernika, ustalona w ramach budżetu zadaniowego dla programu wynosiła 11 umów; zawarto 12 umów. W ramach zadania w 2021 r. wydatkowano środki na realizację 12 projektów³⁹.

Dokonując analizy w zakresie poziomu wydatkowania środków UE na realizację ww. programów w ramach PO WER w 2021 r. stwierdzono, że trzy realizowane programy (spośród 12) o największej wartości i zaangażowaniu środków wykazywały się stosunkowo najniższym wykonaniem, obejmując całkowity okres trwania zawartej umowy jak i badany okres 2021 r. (wg harmonogramu na dany rok):

- „Wypracowanie i pilotażowe wdrożenie modelu kompleksowej rehabilitacji umożliwiającej podjęcie lub powrót do pracy – Program o wartości 85 285,1 tys. zł, zrealizowany w 34,1% od początku jego realizacji oraz w 64,3% wg harmonogramu na 2021 r.
- „Szkolenia dla pracowników sektora transportu zbiorowego w zakresie potrzeb osób o szczególnych potrzebach w tym osób z niepełnosprawnościami” – Program o wartości 9073,4 tys. zł, zrealizowany w 21% od początku jego realizacji oraz w 72,3% wg harmonogramu na 2021 r.
- „Bezpieczne WTZ i rehabilitacja społeczno-zawodowa osób z niepełnosprawnościami” – Program, o wartości 17 359 tys. zł, zrealizowanej w 64,8% od początku jej realizacji oraz w 78,2% wg harmonogramu na 2021 r.

Niski poziom realizacji programów wspieranych ze środków pomocowych UE na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o rehabilitacji, wynikał głównie z występującego zagrożenia epidemiologicznego spowodowanego epidemią COVID-19, jak również ograniczonej liczby wniosków beneficjentów. Zdaniem NIK istnieje ryzyko niepełnego wykorzystania środków pomocowych UE na realizację ww. programów. Koniecznym jest zintensyfikowanie efektywnych działań zmierzających do pełnego wykorzystania wskazanych środków.

W Funduszu, prowadzony był monitoring stopnia realizacji wydatków oraz osiąganych wartości mierników dla podzadań i działań, poprzez sporządzanie kwartalnych sprawozdań pn. „Tabelaryczne zestawienie środków wydatkowanych na realizację zadań w układzie budżetu zadaniowego przez jednostkę organizacyjną” oraz rocznych sprawozdań Rb-BZ2.

3.2. SPRAWOZDANIA

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania sprawozdań budżetowych za 2021 r. przez PFRON:

- z wykonania określonego w ustawie budżetowej na dany rok budżetowy, planu finansowego państwowego funduszu celowego – Rb-40;
- z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego – Rb-33;
- z wykonania planu finansowego Funduszu w układzie zadaniowym – Rb-BZ2;
- kwartalne sprawozdanie o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych – Rb-N;
- kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań wg tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji – Rb-Z.

Stwierdzono, że sprawozdania zostały sporządzone prawidłowo i terminowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym, zgodnie z rozporządzeniami w sprawie sprawozdawczości budżetowej, Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym⁴⁰ oraz w sprawie operacji finansowych.

Kwoty wykazane w sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzonych sprawozdań.

³⁹ Wdrożenie nowego modelu kształcenia specjalistów ds. zarządzania rehabilitacją – jako element systemu kompleksowej rehabilitacji w Polsce; wypracowanie i pilotażowe wdrożenie modelu kompleksowej rehabilitacji umożliwiającej podjęcie lub powrót do pracy; budowa kompleksowego systemu szkolenia i udostępniania osobom niewidomym psów przewodników oraz zasad jego finansowania; szkolenia dla pracowników sektora transportu zbiorowego w zakresie potrzeb osób o szczególnych potrzebach w tym osób z niepełnosprawnościami; usługi indywidualnego transportu door-to-door oraz poprawa dostępności architektonicznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych; bezpieczne WTZ i rehabilitacja społeczno-zawodowa osób z niepełnosprawnościami; aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych; kultura bez barier; trening orientacji przestrzennej dla osób niewidomych i słabowidzących; obszar chroniony obszar dostępny; dostępny samorząd – granty; ośrodek wsparcia architektury dostępnej.

⁴⁰ Dz. U. z 2021 r. poz. 1731.

4. INFORMACJE DODATKOWE

Kontrolę rozpoczęto 13 stycznia 2022 r. Czynności kontrolne w jednostce zakończono 28 marca 2022 r. Wystąpienie pokontrolne doręczono Prezesowi Zarządu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w dniu 15 kwietnia 2022 r. W wystąpieniu pokontrolnym podpisanym w dniu 15 kwietnia 2021 r. sformułowano następujące wnioski pokontrolne:

- wyeliminowanie przypadków nieterminowego zatwierdzania rozliczeń sprawozdań końcowych;
- terminowego rozliczania dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym.

Do wystąpienia pokontrolnego Prezes PFRON nie wniósł zastrzeżeń.

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne Prezes PFRON poinformował o podjęciu działań w celu realizacji wniosków pokontrolnych.

5. ZAŁĄCZNIKI

5.1. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ PFRON

Oceny wykonania planu finansowego PFRON dokonano stosując kryteria⁴¹ oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2021 roku⁴².

Przychody (P):	7 115 274,2 tys. zł
Koszty (K) (łącznie z wydatkami majątkowymi):	6 076 348,5 tys. zł
Łączna kwota (G = P + K):	13 191 622,7 tys. zł
Waga przychodów w łącznej kwocie (Wp = P : G)	0,5394

Waga kosztów (łącznie z wydatkami majątkowymi) w łącznej kwocie: (Wk = K : G) 0,4606

Nieprawidłowości w przychodach: w przypadku dwóch spraw (na łączną kwotę 16,2 tys. zł, tj. 0,0002% ogółu przychodów Fundusz) z tytułu obowiązkowych wpłat, które w 2021 r. zostały odpisane ze stanu należności, jako przedawnione upływ czasu pomiędzy poszczególnymi działaniami Funduszu wyniósł do nawet dwóch lat⁴³.

Ocena cząstkowa przychodów (Op):	(5) pozytywna
Nieprawidłowości w kosztach (łącznie z wydatkami majątkowymi):	nie stwierdzono
Ocena cząstkowa kosztów (Ok) (łącznie z wydatkami majątkowymi):	(5) pozytywna
Łączna ocena przychodów i kosztów ŁO ⁴⁴ :	$5 \times 0,5394 + 5 \times 0,4606 = 5$
Opinia o sprawozdaniach:	pozytywna
Ocena ogólna:	pozytywna

⁴¹ <http://www.nik.gov.pl/kontrole/standardy-kontroli-nik/>.

⁴² Porównaj: <http://www.nik.gov.pl/kontrole/analiza-budzetu-panstwa/>.

⁴³ Nr PFRON 04V0833K4 – upływ czasu pomiędzy wysłaniem wezwania do złożenia deklaracji, a wystąpieniem do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wyniósł rok i dwa miesiące; Nr PFRON: 04V1223D6 – upływ czasu pomiędzy wysłaniem wezwania do złożenia deklaracji, a wydaniem postanowienia o wszczęciu postępowania wyniósł dwa lata.

⁴⁴ $\text{ŁO} = \text{Op} \times \text{Wp} + \text{Ok} \times \text{Wk}$.

5.2. WYKONANIE PLANU FINANSOWEGO PFRON

Lp.	Wyszczególnienie	2020	2021		4:3	6:3	6:4	6:5	
		Wykonanie	Plan wg ustawy budżetowej ¹⁾	Plan po zmianach					Wykonanie
		tys. zł							%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Część A – Zadania wynikające z ustawy tworzącej PFRON									
1	Zadania wynikające z ustawy tworzącej fundusz celowy	5 875 067	6 461 060	6 636 060	6 076 348	109,9	103,43	94,05	91,57
1	Realizacja działań wyrównujących różnice między regionami	100 236	80 000	100 000	83 008	79,81	82,81	103,76	83,01
2	Realizacja programów wspieranych ze środków pomocowych Unii Europejskiej	45 870	50 595	57 745	35 539	110,30	77,48	70,24	61,54
3	Dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych	3 274 414	3 570 000	3 547 285	3 340 302	109,03	102,01	93,57	94,17
4	Zrekompensowanie gminom dochodów	44 778	50 000	50 000	40 589	111,66	90,64	81,18	81,18
5	Finansowanie w części lub całości badań, ekspertyz i analiz	1 142	3 200	1 336	516	280,09	45,16	16,12	38,62
6	Refundacja kosztów wydawania certyfikatów przez podmioty uprawnione do szkolenia psów asystujących	6	25	25	2	431,56	38,54	8,93	8,93
7	Programy zatwierdzone przez Radę Nadzorczą, służące rehabilitacji społecznej i zawodowej	389 252	251 541	300 097	275 934	64,62	70,89	109,70	91,95
8	Dofinansowanie oprocentowania kredytów bankowych	582	2 000	1 660	315	343,51	54,14	15,76	18,99
9	Zwrot kosztów budowy lub przebudowy związanej z modernizacją obiektów i pomieszczeń zakładu, transportowych i administracyjnych	6 150	9 225	7 959	6 505	150,01	105,78	70,52	81,73
10	Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne	84 137	114 763	114 763	99 202	136,40	117,90	86,44	86,44
11	Zadania zlecane	327 248	290 000	415 000	404 175	88,62	123,51	139,37	97,39
12	Dofinansowanie kosztów szkolenia, o których mowa w art. 18 ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się	2 295	3 500	3 500	2 751	152,54	119,91	78,61	78,61
13	Przelewy redystrybucyjne	1 237 275	1 452 261	1 452 261	1 439 599	117,38	116,35	99,13	99,13
14	Wydatki bieżące	354 955	557 899	558 198	335 829	157,17	94,61	60,20	60,16

14.1	- wynagrodzenia osobowe	66 767	79 013	84 101	83 316	118,34	124,78	105,45	99,07
14.2	- wynagrodzenia bezosobowe	989	1 060	1 060	808	107,23	81,69	76,18	76,18
14.3	- składki na ubezpieczenia społeczne	10 840	14 087	14 146	13 509	129,96	124,62	95,89	95,49
14.4	- składki na Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy	1 284	1 975	1 980	1 594	153,77	124,10	80,71	80,50
14.5	- zakup usług	31 324	57 022	54 158	35 759	182,04	114,16	62,71	66,03
14.6	- pozostałe, z tego:	26 565	44 342	42 353	23 662	166,92	89,07	53,36	55,87
14.6.1	- amortyzacja (umorzenia)	15 121	19 300	19 300	13 214	127,64	87,39	68,47	68,47
14.6.2	- inne	11 445	25 042	23 053	10 448	218,81	91,29	41,72	45,32
14.7	- odpis aktualizujący wartość należności z tytułu wpłat na PFRON, pożyczek, odsetek od pożyczek oraz innych należności	216 987	360 000	360 000	176 950	165,91	81,55	49,15	49,15
14.8	- wydatki osobowe niezaliczane do wynagrodzeń	198	400	400	232	202,33	117,31	57,98	57,98
15	Wydatki inwestycyjne (własne) i zakupy inwestycyjne (własne)	4 646	26 001	21 431	8 859	559,68	190,70	34,07	41,34
16	Zwrot niewykorzystanych dotacji oraz płatności	52	50	100	71	96,14	136,82	142,31	71,15
17	Rekompensata wypłaconego wynagrodzenia pracownikom niepełnosprawnym	1 926	0	4 700	3 151		163,58		67,04
18.	Zwrot dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub wykorzystanych z naruszeniem procedur	102	0	0	0				
Część B – Plan finansowy w układzie memoriałowym									
I	Stan funduszu na początek roku	1 135 483	510 287	685 287	1 348 930	44,94	118,80	264,35	196,84
	w tym:								
1	Środki pieniężne	938 919	423 341	598 341	1 208 164	45,09	128,68	285,39	201,92
2	Należności, w tym:	197 009	72 459	72 459	151 556	36,78	76,93	209,16	209,16
2.1	- należności z tytułu wpłat obowiązkowych	43 449	70 000	70 000	48 003	161,11	110,48	68,58	68,58
2.2	- należności z tytułu udzielonych pożyczek	1 870	2 200	2 200	1 903	117,64	101,74	86,48	86,48
3	Zobowiązania, z tego:	-54 903	-52 169	-52 169	-57 302	95,02	104,37	109,84	109,84
3.1	Pozostałe	-54 903	-52 169	-52 169	-57 302	95,02	104,37	109,84	109,84
3.1.1	w tym: wymagalne	0	0	0	0				
II	Przychody	6 083 869	7 093 966	7 093 966	7 115 274	116,60	116,95	100,30	100,30
1	Dotacje z budżetu państwa, z tego:	697 381	710 626	710 626	699 815	101,90	100,35	98,48	98,48
1.1	- dla państwowego funduszu celowego	695 389	700 000	700 000	695 294	100,66	99,99	99,33	99,33
1.1.1	- zrekompensowanie gminom dochodów	22 389	25 000	25 000	20 294	111,66	90,64	81,18	81,18

1.1.2	- dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych	673 000	675 000	675 000	675 000	100,30	100,30	100,00	100,00
1.2	- celowe na finansowanie projektów udziałem środków UE – bieżące	1 992	10 214	10 214	3 934	512,79	197,53	38,52	38,52
1.3	- celowe na finansowanie projektów z udziałem środków UE – majątkowe	0	412	412	586			142,24	142,24
2	Środki otrzymane z Unii Europejskiej	12 666	59 896	59 896	27 057	472,89	213,62	45,17	45,17
3	Składki i opłaty	4 936 983	5 150 000	5 150 000	5 331 324	104,31	107,99	103,52	103,52
4	Przelewy redystrybucyjne	2 283	2 660	2 660	12 969	116,53	568,11	487,54	487,54
5	Wpłaty od jednostek na państwowy fundusz celowy, z tego:	x	800 000	800 000	800 000			100,00	100,00
5.1	- bieżące	x	420 000	420 000	420 000			100,00	100,00
5.2	- majątkowe	x	380 000	380 000	380 000			100,00	100,00
6	Pozostałe przychody, w tym:	434 556	370 784	370 784	244 109	85,32	56,17	65,84	65,84
6.1	Odsetki	18 590	14 022	14 022	12 809	75,43	68,90	91,35	91,35
6.2	inne, w tym:	415 966	356 762	356 762	231 301	85,77	55,61	64,83	64,83
6.2.1	- wpływ z odsetek od dotacji oraz płatności	29 905	63 754	63 754	50 998	213,19	170,53	79,99	79,99
6.2.2	- odsetki z tytułu nieterminowych wpłat pracodawców	10 549	12 100	12 100	11 912	114,70	112,92	98,45	98,45
III	Koszty realizacji zadań	5 875 067	6 461 060	6 636 060	6 076 348	109,97	103,43	94,05	91,57
1	Dotacje na realizację zadań bieżących	3 808 517	4 107 263	4 265 978	3 999 032	107,84	105,00	97,36	93,74
2	Transfery na rzecz ludności, z tego na:	328 966	188 522	185 522	178 290	57,31	54,20	94,57	96,10
2.1	- różne wydatki na rzecz osób fizycznych	328 966	188 522	185 522	178 290	57,31	54,20	94,57	96,10
3	Środki z Unii Europejskiej	39 689	46 499	53 007	32 181	117,16	81,08	69,21	60,71
4	Koszty własne	354 268	554 907	554 953	334 328	156,63	94,37	60,25	60,24
4.1	wynagrodzenia, z tego:	67 201	78 302	83 315	82 942	116,52	123,42	105,93	99,55
4.1.1	- osobowe	66 212	77 242	82 255	82 134	116,66	124,05	106,33	99,85
4.1.2	- bezosobowe	989	1 060	1 060	808	107,23	81,69	76,18	76,18
4.2	Składki na ubezpieczenia społeczne	10 750	13 715	13 724	13 324	127,58	123,94	97,15	97,08
4.3	składki na Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy	1 271	1 921	1 922	1 566	151,16	123,26	81,54	81,50
4.4	zakup usług	31 296	56 273	53 294	35 660	179,81	113,95	63,37	66,91
4.5	pozostałe, z tego:	26 565	44 296	42 298	23 654	166,74	89,04	53,40	55,92
4.5.1	- amortyzacja (umorzenia)	15 121	19 300	19 300	13 214	127,64	87,39	68,47	68,47
4.5.2	- inne	11 445	24 996	22 998	10 440	218,41	91,22	41,77	45,39
4.6	odpis aktualizujący wartość należności z tytułu wpłat na PFRON, pożyczek, odsetek od pożyczek oraz innych należności	216 987	360 000	360 000	176 950	165,91	81,55	49,15	49,15

4.7	wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzeń	198	400	400	232	202,33	117,31	57,98	57,98
5	Koszty inwestycyjne, w tym:	106 197	111 558	124 239	92 846	105,05	87,43	83,23	74,73
5.1	- dotacje inwestycyjne	101 552	85 746	103 227	84 196	84,44	82,91	98,19	81,56
6	Przelewy redystrybucyjne, z tego dla:	1 237 275	1 452 261	1 452 261	1 439 599	117,38	116,35	99,13	99,13
6.1	- samorządów wojewódzkich na realizację zadań	221 143	238 839	238 839	231 827	108,00	104,83	97,06	97,06
6.2	- samorządów wojewódzkich na pokrycie kosztów obsługi realizowanych zadań	5 529	5 971	5 971	5 798	108,00	104,87	97,10	97,10
6.3	- samorządów powiatowych na realizację zadań	985 953	1 178 001	1 178 001	1 172 657	119,48	118,94	99,55	99,55
6.4	- samorządów powiatowych na pokrycie kosztów obsługi realizowanych zadań	24 651	29 450	29 450	29 318	119,47	118,93	99,55	99,55
7	Zwrot niewykorzystanych dotacji oraz płatności	52	50	100	71	96,14	136,82	142,31	71,15
8	Zwrot dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub wykorzystanych z naruszeniem procedur	102	0	0	0				
IV	Stan funduszu na koniec roku (I+II-III)*	1 348 930	1 169 194	1 164 624	2 396 715	86,68	177,68	204,99	205,79
	w tym:				2 396 715				
1.	Środki pieniężne	1 208 164	1 040 031	1 040 031	2 314 988	86,08	191,61	222,59	222,59
2.	Należności, w tym:	151 556	104 650	104 650	123 284	69,05	81,35	117,81	117,81
2.1	- należności z tytułu wpłat obowiązkowych	48 003	102 000	102 000	46 095	212,49	96,03	45,19	45,19
2.2	- należności z tytułu udzielonych pożyczek	1 903	2 400	2 400	1 288	126,14	67,70	53,67	53,67
3	Zobowiązania, z tego:	-57 302	-31 400	-31 400	-75 189	54,80	131,22	239,46	239,46
3.1	pozostałe:	-57 302	-31 400	-31 400	-75 189	54,80	131,22	239,46	239,46
3.1.1	w tym: wymagalne	0	0	0	0				
Część E – Dane uzupełniające									
1	Wolne środki finansowe przekazane w zarządzanie lub depozyt u Ministra Finansów	1 208 091	1 040 031	1 040 031	2 313 438	86,09	191,50	222,44	222,44
1.1	- overnight (O/N)	208 091	1 040 031	1 040 031	713 438	499,80	342,85	68,60	68,60
1.2	- terminowe	1 000 000	0	0	1 600 000	0,00	160,00		

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-40 z wykonania określonego w ustawie budżetowej na 2021 r., planu finansowego PFRON, zweryfikowanego przez NIK.

¹⁾ Ustawa budżetowa na rok 2021 z dnia 20 stycznia 2021 r. (Dz. U. poz. 190, ze zm.).

5.3 WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI

---

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Minister Finansów
8. Minister Rodziny i Polityki Społecznej
9. Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych
10. Prezes Zarządu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
11. Komisja Finansów Publicznych Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
12. Komisja do Spraw Kontroli Państwowej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
13. Komisja Polityki Senioralnej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
14. Komisja Polityki Społecznej i Rodziny Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
15. Parlamentarny Zespół ds. Osób z Niepełnosprawnościami